

انفع المعارف

سلسله دروس مبانی عقلانی و حیانی (۱۰)

حیدر ضیایی

www.ketab.ir

سرشناسه: ضیایی، حیدر، ۱۳۳۱؛ عنوان و نام پدیدآور: انفع المعارف؛ سلسه دروس مبانی عقلانی و حیانی (۱۰) / حیدر ضیایی؛ تحقیق و نگارش: محمدرضا حیدری نقدعلی؛ مشخصات نشر: قم؛ وصال آوای توحید، ۱۳۹۹؛ مشخصات ظاهری: ۲۹۰ ص؛ شابک دوره: ۶-۷۴-۷۰۸۸-۶۰۰-۹۷۸؛ شابک: ۲-۵-۹۴۲۲۰-۶۲۲-۹۷۸؛ وضعیت فهرست نویسی: فیفا؛ موضوع: معرفت‌شناسی، فلسفه اسلامی؛ رده بندی کنگره: BD۹۱۲؛ رده بندی دیویی: ۱۱۶؛ شماره کتابشناسی ملی: ۶۱۲۴۶۵۴

انفع المعارف

مؤلف: حیدر ضیایی

تعلیق و تصحیح و نگارش: محمدرضا حیدری نقدعلی

ناشر: وصال آوای توحید

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک دوره: ۶-۷۴-۷۰۸۸-۶۰۰-۹۷۸

شابک: ۲-۵-۹۴۲۲۰-۶۲۲-۹۷۸

دفتر مرکزی: قم مقدس، تلفن: ۰۹۰۲۵۷۸۱۳۲۳

سامانه آموزش مجازی دوره:

lms.avayetowheed.ir

فروشگاه محصولات فرهنگی آوای توحید:

shop.avayetowheed.ir

کلیه حقوق برای موسسه آوای توحید محفوظ است

فهرست مطالب

مقدمه

مقدمه..... ۳۱

درس اول

خلاصه‌ای از بحث‌های منطقی..... ۳۵

ادامه بحث‌های معرفت نفس..... ۳۶

فهرست مطالب ارائه شده..... ۳۷

مطلب اول..... ۳۷

مطلب دوم..... ۳۸

مطلب سوم..... ۳۹

مطلب چهارم..... ۴۰

دعوت آیات و روایات به معرفت نفس..... ۴۱

بررسی آیات سوره فصلت و نوح..... ۴۱

بررسی روایات در خصوص معرفت نفس..... ۴۳

پریش و پاسخ..... ۴۵

درس دوم

مقدمه..... ۴۹

اهمیت معرفت نفس..... ۵۰

بررسی اقوال در باب حقیقت نفس..... ۵۱

قول اول..... ۵۱

قول دوم..... ۵۱

قول سوم..... ۵۲

قول چهارم..... ۵۲

قول پنجم..... ۵۲

قول ششم..... ۵۲

قول هفتم..... ۵۳

قول هشتم..... ۵۴

قول نهم..... ۵۴

قول دهم..... ۵۵

قول یازدهم..... ۵۵

قول دوازدهم..... ۵۵

قول سیزدهم..... ۵۶

قول چهاردهم..... ۵۶

قول مختار حضرت علامه حسن زاده آملی..... ۵۷

شرح اصطلاحات حضرت علامه حسن زاده آملی..... ۵۸

ذکر تشابهی در سلوک عملی و سلوک عقلی..... ۵۸

پرسش و پاسخ..... ۶۱

منابعی برای مطالعه بیشتر..... ۶۲

درس سوم

تبیین روح بخاری..... ۶۲

بررسی معانی لفظ روح..... ۶۲

اقسام روح بخاری..... ۷۰

پرسش و پاسخ..... ۷۳

منابعی برای مطالعه بیشتر..... ۷۴

درس چهارم

بررسی معانی الفاظ «روح، قلب، قوه و جان»..... ۷۷

بررسی قول هفتم (نفس همان روح بخاری است) ۷۹

پرسش و پاسخ ۸۳

درس پنجم

مراد از «روح» در روایت حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) ۸۸

بررسی قول هفتم (نفس همان روح بخاری است) ۸۹

مراد از «روح» در روایتی دیگر از حضرت امیرالمؤمنین (علیه السلام) ۹۰

پرسش و پاسخ ۹۳

درس ششم

تفسیر جناب کندی از «الْفَلَسَفَةُ مَعْرِفَتُ الْإِنْسَانِ نَفْسُهُ» ۹۸

تفسیر جناب سقراط از «الْفَلَسَفَةُ مَعْرِفَتُ الْإِنْسَانِ نَفْسُهُ» ۹۸

مؤیدات بر تفسیر جناب سقراط ۱۰۰

بررسی اشکالات به تفسیر جناب کندی ۱۰۲

پرسش و پاسخ ۱۰۳

درس هفتم

شرح مطالبی از الهیات شفا ۱۰۸

اقسام تقابل ۱۰۸

- ۱۱۰..... وحدت و کثرت
- ۱۱۰..... انسان مکیال همهٔ اشیاء
- ۱۱۱..... مطلب اول:
- ۱۱۱..... مطلب دوم:
- ۱۱۱..... مطلب سوم:
- ۱۱۲..... تذکر اول: انسان دارای قوه است.
- ۱۱۲..... تذکر دوم: انواع قوای ادراکی.
- ۱۱۴..... تذکر سوم: اسامی متعدّد به اعتبارات گوناگون.
- ۱۱۵..... پرسش و پاسخ.

درس هشتم

- ۱۱۹..... انسان مکیال همهٔ اشیاء
- ۱۲۰..... علم انسان مکیال برای معلومات
- ۱۲۱..... انسان نمودار موجودات عالم.
- ۱۲۲..... معلومات مکیال برای علم انسان
- ۱۲۳..... پرسش و پاسخ.

درس نهم

- علم حیوان مکیال برای معلومات..... ۱۲۸
- خواصی چند از اوفاق..... ۱۲۹
- شرح تشخصات وجود..... ۱۳۱
- حکایتی زیبا از نطق حیوانات..... ۱۳۲
- پرسش و پاسخ..... ۱۳۵
- تکمله درس نهم..... ۱۳۷
- مطلب اول: تشخصات وجود..... ۱۳۷
- مطلب دوم: آثار وجودی اشیاء..... ۱۳۸
- مطلب سوم: مراتب نفس..... ۱۳۸
- مطلب چهارم: انسان مکیال تمام اشیاء..... ۱۳۸
- معنای اول: مکیال بودن علم یا معلوم انسان..... ۱۳۹
- معنای دوم: بهره‌مندی انسان از اشیاء..... ۱۴۰
- معنای سوم: مکیال بودن انسان کامل..... ۱۴۰
- تبصره اول: سلطان قوای ادراکی..... ۱۴۱
- تبصره دوم: بررسی نطق در تعریف انسان..... ۱۴۲

درس دهم

- تائید روایی بر تعریف سقراط از فلسفه..... ۱۴۷
- بررسی روایات در باب اهمیت معرفت نفس..... ۱۴۹
- روایت اول..... ۱۴۹
- روایت دوم..... ۱۵۰
- روایت سوم..... ۱۵۰
- روایت چهارم..... ۱۵۰
- روایت پنجم..... ۱۵۱
- روایت ششم..... ۱۵۲
- روایت هفتم..... ۱۵۲
- بررسی آیات در باب اهمیت معرفت نفس..... ۱۵۳
- پرسش و پاسخ..... ۱۵۵
- تکمله درس دهم..... ۱۵۷
- تعجب طوائف از اینکه معرفت نفس انفع معارف باشد ... ۱۵۷
- طایفه اول..... ۱۵۸
- طایفه دوم..... ۱۵۸

- طایفه سوم..... ۱۵۸
- بررسی عوامل ادراکی..... ۱۵۹
- طرح سوال..... ۱۶۰

درس یازدهم

- نفوس غیر جسمی و غیر جسمانی..... ۱۶۳
- نفوس لا بالمباینه و لا بالممازجه..... ۱۶۵
- بررسی علاقه انواع علل به معالیل..... ۱۶۶
- پرسش و پاسخ..... ۱۶۹

درس دوازدهم

- تجرد نفس ناطقه در صحیفه سجاده..... ۱۷۴
- خلاصه بیانات سید علیخان درباره ی تجرد نفس..... ۱۷۶
- معنای حقیقی اذن الله..... ۱۷۸
- پرسش و پاسخ..... ۱۷۹

درس سیزدهم

- معیت نفس و بدن در عوالم..... ۱۸۳
- تطابق گفتار معصومین علیهم السلام با احکام عقلی..... ۱۸۶

الْحَمْدُ وَ الشَّاءُ لِعَيْنِ الْوُجُودِ، ثُمَّ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَى وَاقِفِ مَوَاقِفِ
الشُّهُودِ، سَيِّدِنَا أَبَالْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ، صاحب مقام المحمود، وَ عَلَى آلِهِ أَمْنَاءِ
الْمَغْبُودِ، ثُمَّ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ.

خداوند تبارک و تعالی در میان تمام موجودات انسان را آیینۀ تمام
نمای جمال و جلال خویش قرار داد. و در ظل آن او را در جایگاه اعلای
خلیفه الهی نشاند و فرمود: «إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً»^۱

آدم، اضطراب اوصاف علوت وصف آدم، منظر آیات اوست
هر چه در وی می‌ناید، عکس اوست ^۲ هیچ عکس ماه اندر آب جوت^۲

اصل و ریشه انسان طبق آموزه‌های قرآن و عترت: معرفت ربوبی
می‌باشد و اگر بخواهیم خزاین ملکوت را بگشاییم کلیدی
می‌خواهد که این کلید، معرفت نفس است؛ چون معرفت نفس باب
همه خیرات است و انسان اگر بخواهد راهی برای رسیدن به این
حقایق پیدا کند از همه نزدیک‌تر به خودش، خودش است و به
قول مولی صدرا خویشتن شناسی حقیقت آدمی و بنیاد ایمان

۱. بقره، آیه ۳۰.

۲. مولوی مثنوی، دفتر ششم.

می باشد.

انسان یک گره اصلی دارد که اگر آن را بگشاید به نیکبختی می رسد و آن، گره خویشتن خویش است و اسفا که آدمی تمامی عمر گرانبهای خویش را در گشودن گره هایی به هدر می دهد که از گشایش آن چیزی عایدش نمیشود و جوهر حقیقی و ملکوتی اش شکفته نمی شود.

جان جمه علما نیست این که بدانی من کیم در یوم دین

آن اصول دین برانستی و یک بگر اندر اصل خود کو هست نیک

از اصولیت اصولیت خودت جدا که بدانی اصل خود ای مرد ما

حضرت رسول ۶ فرمودند: «من عرف نفسه فقد عرف ربه»^۱ هرکس نفس خویش را شناخت یقینا پروردگار خویش را شناخته، بدون شک صحیفه کامله نفس ناطقه انسانی شریف ترین صحیفه است.

حضرت وصی امیرالمومنین (علیه السلام) فرمودند: «معرفة النفس انفع (اعلی) المعارف»^۲، معرفت نفس با نفع ترین معارف است و در جای

۱. مولوی مثنوی، دفتر سوم.

۲. غررالحکم، ص ۲۳۳.

۳. غررالحکم، ج ۶، ص ۱۴۸.

دیگر فرمودند: «افضل المعرفة معرفة الانسان نفسه اعظم الجهل جهل الانسان امر نفسه»^۱، برترین معرفت‌ها آن است که بشر خود را بشناسد و بزرگ‌ترین نادانی آن است که انسان خود را نشناسد و از مسایل مربوط به نفس بی‌خبر باشد و دستیابی به این صحیفه به وسیله معرفت به خویش حاصل می‌گردد و قطعاً بافضیلت‌ترین حکمت‌ها معرفت نفس می‌باشد که حضرت وصی امیرالمومنین (علیه السلام) می‌فرمایند: «افضل الحکمه معرفة الانسان نفسه»^۲، بزرگ‌ترین حکمت آن است که انسان دارای معرفه النفس باشد.

بزرگانی از اهل معرفت در خصوص این صحیفه بیانات گویا را به جا گذاشتند و یکی از آن بزرگان که فرید یگانه عصر حاضر می‌باشد حضرت ذوقنون ابوالفضائل آیت الله العظمی علامه حسن زاده آملی (حفظه الله تعالی) می‌باشد که شکوفایی را به وسیله تربیت مربیان نفوس مستعده و کتاب‌های ارزشمندشان برای طالبان معرفت انسانی به جای گذاشتند و در حوزه علم و معرفت ایشان آثاری در خصوص معرفت نفس که برگرفته شده از آموزه‌های قرآن و عترت است، تالیف نمودند، از شاگردان برجسته ایشان استاد معظم حیدر ضیائی می‌باشند که ایشان از اساتید سطوح عالی فلسفه و عرفان و از افراد نامی در این علم می‌باشد.

۱. غررالحکم، ج ۲، ص ۳۸۷.

۲. غررالحکم، ج ۲، ص ۲۳۳.